

شناسایی نیات راه‌بردی مدارس دولتی ایران

(مطالعه موردی: شهر مشهد)

نگارنده گان: دکتر اعظم بابکی‌راد^{۱*}، گلناز زرمهری^۲

چکیده

آنچه که سال‌ها کم‌بود آن در حوزه برنامه‌ریزی و مدیریت آموزش و پرورش احساس می‌شود، فقدان برنامه‌ریزی‌های شفاف، دقیق، قابل اندازه‌گیری، راه‌بردی و ارزیابی برای آینده است. در عرصه بسیار پیچیده فعالیت‌های امروز سازمان‌ها، تعدد عوامل تأثیرگذار، سرعت تغییر و تحولات، علاقه‌مندی سازمان‌ها به کسب موفقیت و بقای بلندمدت، برنامه‌ریزی راه‌بردی، مدیریت راه‌بردی و شناسایی نیت راه‌بردی را ضرورتی اجتناب‌ناپذیر کرده است. هدف مقاله حاضر شناسایی نیات راه‌بردی توسعه مدارس دولتی و سپس اولویت‌بندی آن‌ها بوده است. روش پژوهش دلفی - پیمایشی می‌باشد. مراحل انجام کار به این صورت بوده است، که ابتدا با استفاده از روش دلفی نیات راه‌بردی توسعه مدارس دولتی شناسایی گردید، سپس از طریق آزمون فریدمن، نیات راه‌بردی شناسایی شده، اولویت‌بندی شدند. ابزار مورد استفاده برای جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه محقق‌ساخت بود. ۴۴ نیت راه‌بردی برای توسعه مدارس دولتی ایران شناسایی شده است. یافته‌های حاصل از پژوهش بیان‌گر آن است که: ۱. نیات راه‌بردی دارای اولویت از بُعد فرصت‌طلبی عبارت‌اند از: گام برداشتن فراگیران در جهت استعداد خود، توجه به توسعه پای‌دار و تأمین نیروی انسانی مناسب برای جامعه. ۲. نیات راه‌بردی دارای اولویت از بُعد رشد‌طلبی عبارت‌اند از: "حرکت به سمت جوامع دانایی‌محور، رشد فرهنگ، آموزش و پژوهش، گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی. ۳. نیات راه‌بردی دارای اولویت از بُعد آینده‌نگری عبارت‌اند از: ایجاد الگویی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا، نزدیک‌شدن به توسعه جهانی، تمدن‌سازی نوین و متعالی اسلامی.

واژه گان کلیدی: نیت راه‌بردی، توسعه مدارس دولتی، فرصت‌طلبی،

رشد‌طلبی، آینده‌نگری، ایران.

*۱ استادیار دانش‌کده / پوهنتون حساب‌داری و مدیریت، دانش‌گاه / پوهنتون آزاد اسلامی، واحد مشهد، مشهد، ایران (نویسنده مسؤل: babaki5102@mshdiau.ac.ir)

۲ دانش‌آموخته فوق لیسانس مدیریت، دانش‌گاه / پوهنتون آزاد اسلامی مشهد، مشهد، ایران
این مقاله تحت مجوز بین‌المللی Creative Commons Attribution 4.0 International License ثبت می‌باشد.

ISSN

P: 2788-4155

E: 2788-6441

Ghalib

Received: 03/ 12/ 2023

Accepted: 09/ 03/ 2024

Published: 20/ 03/ 2024

OPEN ACCESS <<https://ghalibqjournal.com/index.php/ghalibqjournal>>DOI: <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.13.I.1.2>

PP: 25 - 43

Identification of the strategic intents in Iranian public schools

(Case study: Mashhad city)

Authors: Azam babaki rad^{1*}, Golnaz zarmehri²

Abstract

what has been felt for years in the field of education planning and management is the evaluation of clear, accurate planning, measurement, strategy and evaluation for the future. In the field of very complex activities that today's organizations determine the influencing factors, the speed of change and transformations, organizations need strategic planning and strategic management and identification of strategic intent in order to achieve long-term success and survival. This article identifies the strategic intents of developing public schools and prioritizing them. The statistical population of current study includes the experts who are aware of the strategic and educational planning, education management and public schools of Iran. Using judgmental sampling, 20 experts were selected as samples. The methodology is a mix of Delphi-survey method. According to the stages of study, using Delphi method, the strategic intents of developing public schools were first identified. Then, through Freidman test, the identified strategic intents were prioritized. The used tools to gather data is researcher made questionnaire. 44 identified strategic intents for developing public schools were categorized in three dimensions of opportunism, growth seeking and futurism. The obtained results of study indicate that 1) prior strategic intents in dimensions of opportunism are "learners' steps towards their talents", "attention to the sustainable development" and "providing proper human resources for society", 2) prior strategic intents in dimension of growth are "moving towards knowledge-based societies", "the growth of culture, education and research" and "expanding and deepening the culture of research and evaluation" and 3) prior strategic intents in dimension of futurism include "creating the model of developmental education", "approaching to the global development" and "modern and excellent Islamic civilization".

Keywords: Strategic Intents, Developing Public Schools, Opportunism, Growth Seeking, Futurism, Iran.

^{1*} Assistant Professor, Faculty of Accounting and Management, Islamic Azad University, Mashhad branch, Mashhad, Iran.
(corresponding Author: babaki5102@mshdiau.ac.ir)

² Master of Science in Management, Islamic Azad University of Mashhad, Mashhad, Iran

 This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

۱. مقدمه

ما فرزندان مان را به مدرسه می‌فرستیم، حال فرزندان مان در چه چهارچوب بلندمدتی آموزش می‌بینند و آیا این چهارچوب، آن‌ها را برای آینده آماده می‌کند؟ شناسایی نیت راه‌بردی به این امر کمک می‌کند. استراتژی، مفهوم پیچیده‌یی است که بسیاری از فرایندهای متفاوت و فعالیت‌های درون‌سازمانی را شامل می‌شود. استراتژی را می‌توان به این صورت تعریف نمود: برنامه و الگوی رفتار سازمان برای تعیین موقعیت آتی و ارائه شمار کلی از چه‌گونه‌گی تحقق هدف‌هاست. با استفاده از استراتژی سازمانی، اهداف بلندمدت قابل دستیابی خواهد بود (اودیتا و بلو، ۲۰۱۵: ۶۱). یکی از مهم‌ترین این سازمان‌ها، آموزش و پرورش می‌باشد. مسائل و چالش‌های آموزش و پرورش نسبت به یک دهه قبل با شتاب فزاینده‌یی افزایش یافته است. چشم‌انداز و نیت راه‌بردی، راه‌هایی هستند که می‌توان از طریق آن‌ها به این اهداف دست یافت (پرزبیلووپیچ و فالکنر، ۱۹۹۳: ۳۱). علی‌رغم سابقه تقریباً سه دهه مطالعات تجربی در زمینه آزمون تیوری نیت راه‌بردی، بسیار اندک می‌باشد (بروان، ۲۰۱۵: ۱۶). نیت راه‌بردی به‌عنوان رویه‌یی برای آینده‌نگری است، به‌نحوی که موجب تغییر سازمان‌دهی مؤسسه در جهت رقابت‌پذیری در آینده از طریق افزایش تولیدات، شایسته‌گی‌ها و ارتباطاتی که آن‌ها را به رقابت سوق می‌دهد. نیت راه‌بردی مشخص می‌کند سازمان در ۱۰-۲۰ سال آینده به کجا باید برسد و مدیریت در ورای برنامه‌ریزی راه‌بردی به برداشت عمیق‌تری دست می‌یابد (مورو و تنو، ۲۰۱۵: ۵۷). آنچه که سال‌ها کم‌بود آن در حوزه برنامه‌ریزی و مدیریت آموزش و پرورش احساس می‌شود، فقدان برنامه‌ریزی‌های شفاف، دقیق، قابل اندازه‌گیری، راه‌بردی و ارزیابی برای آینده است. امروزه توسعه و رشد، یکی از مهم‌ترین مباحثی است که توجه کشورهای در حال توسعه را به‌خود معطوف داشته است. آموزش نیز رکن اصلی توسعه پایدار هر کشور محسوب می‌شود. برای رسیدن به سطوح بالاتری از علم و فن‌آوری نیازمند توسعه نهادها و مراکز آموزشی و پژوهشی در کشور هستیم و برای دستیابی به این اهداف از استراتژی‌های توسعه آموزش استفاده می‌شود. هدف از نیت راه‌بردی توسعه، پوشش دادن به آینده و واردکردن آن با اهرم‌های کلیدی نیت راه‌بردی در امروز است، که سعی در پاسخ به این پرسش است، که نیت راه‌بردی در توسعه مدارس دولتی ایران کدام‌هایی؟ پژوهش‌هایی که تاکنون در کشور در مورد توسعه مدارس انجام گرفته، اغلب بر روی اهداف راه‌بردی توسعه بوده است و بر روی نیت راه‌بردی تحقیقی صورت نگرفته است. در حال حاضر آموزش و پرورش در راستای اهداف راه‌بردی توسعه به تدوین سند تحول بنیادین پرداخته است، که به‌عنوان چشم‌انداز اهداف تعلیم و تربیت در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی، ترسیم‌گر و مبنای کار آموزش و پرورش در برنامه ششم توسعه قرار می‌گیرد. سازمان‌های آموزشی و به‌خصوص آموزش و پرورش به لحاظ فرایند اجتماعی‌یی که بر عهده دارند و هم به لحاظ بازدهی تولید، یعنی پرورش

نیروی انسانی، تنها سازمانی است که صرفاً با انسان سروکار دارد و محصول آن نیز با سازمان‌ها و مؤسسات دیگر اقتصادی، صنعتی و فنی کاملاً متفاوت می‌باشد؛ زیرا در این سیستم درون‌داد انسان، فرایندی است که بر روی انسان صورت می‌گیرد و سرانجام برون‌داد آن نیز انسان است؛ بدین جهت تنها سازمانی می‌باشد که صددرصد انسانی است و به‌همین لحاظ از اهمیت و حساسیت بسیاری برخوردار است و بیش از هر سازمان اجتماعی دیگر باید به آن توجه شود (دارابی و هم‌کاران، ۱۳۹۳: ۴). در عرصه بسیار پیچیده فعالیت‌های امروز سازمان‌ها، تعدد عوامل تأثیرگذار، سرعت تغییر و تحولات، علاقه‌مندی سازمان‌ها به کسب موفقیت و بقای بلندمدت، برنامه‌ریزی راهبردی و مدیریت راهبردی را ضرورتی اجتناب‌ناپذیر کرده است. مدیران بدون بهره‌گیری از تفکر راهبردی - سیستمی و ترسیم دورنمای آینده سازمان خود، قادر به رهبری و هدایت صحیح در این عرصه پیچیده نیستند. در این عصر از پیش‌رفت علم و فن‌آوری، برنامه‌ریزی راهبردی ابزاری سودمند برای مدیران و کارشناسان سازمان‌ها و رشته فعالیت‌های مرتبط است (خلیلی شورینی و محضری، ۱۳۹۳: ۱۱۳).

زوسکاکلیناریک (۲۰۱۶) نقش تعدیل‌گری نیت راهبردی را بر ارتباط بین عمل‌کرد بین‌المللی شرکت‌ها و دانش بازارهای خارجی مورد بررسی قرار دادند. این پژوهش در مورد شرکت‌های کوچک و متوسط (SME) لهستانی انجام شده است. یافته‌های حاصل از تحقیق بیان‌گر آن است که داشتن اطلاعات در مورد بازارهای خارجی با عمل‌کرد بین‌المللی دارای ارتباط مثبت می‌باشد. از طرفی نیت راهبردی به‌طور معناداری بر این ارتباط اثرگذار است؛ در پژوهش زوسکاکلیناریک نیت راهبردی به‌عنوان یک متغیر تعدیل‌گر بررسی شده است، که تحقق بعضی نیات شناسایی‌شده، پژوهش حاضر، وظیفه مدیران عنوان کرده است که از این جهت نتایج تحقیق حاضر با پژوهش زوسکاکلیناریک هم‌سو است (زوسکاکلیناریک، ۲۰۱۶: ۵۱). اودیتا و بلو (۲۰۱۵). تأثیر نیت راهبردی را بر عمل‌کرد صنعت بانک‌داری در کشور نیجریه مورد مطالعه قرار دادند. آن‌ها دریافتند که نیت استراتژیک و ابعاد سه‌گانه آن (مأموریت، چشم‌انداز و هدف) به‌طور مثبت و معناداری بر عمل‌کرد سازمانی اثرگذار می‌باشد. به‌طور خاص، بُعد مأموریت به تنهایی ۴۷ درصد، بُعد چشم‌انداز ۱۹ درصد و بُعد هدف نیز ۵۸ درصد از تغییرات عمل‌کرد را تبیین می‌نمایند، که از این جهت با بُعد آینده‌نگری تحقیق حاضر هم‌راستا است (اودیتا و بلو، ۲۰۱۵: ۷۱-۶۰). در پژوهش براون (۲۰۱۵) رابطه بین نیت راهبردی، قابلیت‌ها و عمل‌کرد مالی شرکت‌های فعال در صنعت داروسازی آمریکا مورد بررسی قرار گرفته است، برای انجام این پژوهش از اطلاعات مالی شرکت‌های مذکور طی سال‌های ۲۰۰۳ - ۱۹۹۳ استفاده شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهند، شرکت‌هایی که دارای سطح بالایی از نیت راهبردی هستند متعاقباً به تجمیع قابلیت‌ها می‌پردازند. براون (۲۰۱۵) و پژوهش حاضر هر دو نیت راهبردی را برای موفقیت در آینده ضروری دانسته‌اند (براون، ۲۰۱۵: ۱۸). مطالعه تأثیر نیت راهبردی را بر

استفاده از تجارت الکترونیک توسط شرکت‌های کوچک و متوسط در ۳۵۴ شرکت کوچک و متوسط انگلستان نشان داد که نیت راهبردی بر تصمیمات شرکت‌های مذکور در زمینه تجارت الکترونیک، اثرگذار می‌باشد؛ نتایج پژوهش حاضر در بُعد رُشدطلبی با مطالعه لوی (۲۰۰۵) هم‌راستا است (لوی و هم‌کاران، ۲۰۰۵: ۲۰-۱). پژوهش رضایی‌راد و هم‌کاران (۱۳۹۱) در زمینه شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه مدارس هوش‌مند انجام شده است. یافته‌های پژوهش مذکور حاکی است که عواملی نظیر تکنولوژیکی، آموزشی و فرهنگی در توسعه مدارس هوش‌مند مؤثر می‌باشند؛ زیرا می‌توان عوامل تکنولوژیکی را متناظر با نیت راهبردی، ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا دانست. از طرفی عوامل آموزشی و فرهنگی به نوعی متناظر با نیت راهبردی، رُشد فرهنگ آموزش و پژوهش، گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی هستند.

۲. تعریف و توضیح مفاهیم اصلی تحقیق

۲-۱. راهبرد (استراتژی)

استراتژی، مفهوم پیچیده‌ی است که بسیاری از فرایندهای متفاوت و فعالیت‌های درون‌سازمانی را شامل می‌شود. استراتژی را می‌توان به این صورت تعریف نمود: نقشه جامع است که جهت بلندمدت سازمان را تعیین کرده و چه‌گونه‌گی استفاده از منابع را مشخص می‌کند. با استفاده از استراتژی سازمانی، اهداف بلندمدت قابل دستیابی خواهد بود (اودیتا و بلو، ۲۰۱۵: ۶۱).

۲-۲. نیت راهبردی

نیت، یک مفهوم روان‌شناسی بوده و قادر است حالات روحی را شکل دهد (مبور و تتو، ۲۰۱۵: ۵۰). نیت راهبردی، عبارت است از یک گزاره کوتاه، موجز و الهام‌بخش از تمایل سازمان برای آنچه که می‌خواهد باشد و برای آنچه که در آینده می‌خواهد به دست آورد (اودیتا و بلو، ۲۰۱۵: ۶۰). نیت راهبردی، عبارت مناسبی برای دوام و استمرار یک سازمان برای تحمل فشارهای داخلی و خارجی می‌باشد. نیت راهبردی، یک تلاش بلندپروازانه و قانع‌کننده است که تأمین‌کننده انرژی عاطفی و فکری برای آینده است. نیت راهبردی یک تخیل عمیق از این است که سازمان باید در ۱۰-۲۰ سال آینده کجا باشد (مبور و تتو، ۲۰۱۵: ۵۷). بالأخره این که، نیت راهبردی یک رؤیا، یک هدف، یک مأموریت و چکیده استراتژیک سازمان است (هامل و پاراهالاد، ۱۹۹۴: ۵۸).

۳. چهار چوب تحقیق**۳-۱. هدف‌های تحقیق**

- هدف از انجام این پژوهش عبارت‌است از:
- الف. شناسایی نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی؛
- ب. اولویت‌بندی نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی.

۳-۲. پرسش‌های تحقیق

- الف. نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی کدام است؟
- ب. اولویت‌بندی نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی چه‌گونه است؟

۳-۳. متغیر تحقیق

متغیر اصلی تحقیق نیت راهبردی می‌باشد، که در بالا توضیح داده شد.

۴. روش‌شناسی تحقیق**۴-۱. روش تحقیق**

روش به‌کاررفته در این پژوهش روش دلفی است، که بر پایه یک تکنیک ارتباطی، تعاملی با تکیه بر هم‌اندیشی خبره‌گان ابداع شده است.

براساس تحقیقات میدانی انجام‌شده و مطالعه ادبیات مرتبط با توسعه مدارس، برای نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی ۴۴ نیت شناسایی گردید، که در سه بُعد آینده‌نگری، رشدطلبی و فرصت‌طلبی دسته‌بندی شدند. نیت مذکور به همراه منابع مورد استفاده در جدول (۱) نشان داده شده است.

جدول (۱): ابعاد و نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی

ابعاد	مؤلفه‌ها	منبع
فرصت‌طلبی	توجه به توسعه پایدار	دارابی و هم‌کاران (۱۳۹۲)
	گام‌برداری فراگیران در جهت استعداد خود	شایان و خرمی‌فرد (۱۳۹۲)
	تولید علم و فن‌آوری	چشم‌انداز آموزش و پرورش
	تأمین نیروی انسانی مناسب برای جامعه	شریف و آقاسی (۱۳۸۵)
	برطرف کردن نیازهای مختلف شغلی در دنیای صنعتی امروز	چشم‌انداز آموزش و پرورش
	کشف و هدایت استعدادهای متنوع فطری و پاسخ‌گویی به نیازها	مأموریت آموزش و پرورش
	بازسازی ساختارها و بازآفرینی	دارابی و هم‌کاران (۱۳۸۹)
	شکوفایی کامل نیروی‌های روانی انسان	چشم‌انداز آموزش و پرورش
	ایجاد پیوند مؤثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی، منطقه‌یی و	مأموریت آموزش و پرورش

ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی	
ایجاد ظرفیت پذیرش تفاوت‌های فردی، علایق و رغبت دانش‌آموزان	مأموریت آموزش و پرورش
افزایش مشارکت و اثربخشی همه‌گانی به‌ویژه خانواده در تعالی نظام تعلیم و تربیت	مأموریت آموزش و پرورش
انطباق با خواست‌های اجتماعی و اقتصادی	چشم‌انداز آموزش و پرورش
نقطه اتکای دولت و ملت در رشد، تعالی و پیش‌رفت کشور	مأموریت آموزش و پرورش
تربیت مهارت‌های برتر برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی	صبروی خسروشاهی (۱۳۸۹)
توانایی بالای سازگاری با محیط در فرایند توسعه	دارابی و هم‌کاران (۱۳۹۲)
دستیابی به مزیت‌های رقابتی	اودیتا و بلو (۲۰۱۵)
گسترش ارتباط بین تعلیم و تربیت و علوم و فنون	چشم‌انداز آموزش و پرورش
اشتغال و توسعه مهارت‌ها	سند ملی آموزش ۲۰۳۰
پرورش انسان‌های متقی و کارآفرین	سند ملی آموزش ۲۰۳۰
حرکت به سمت جوامع دانایی‌محور	صبروی خسروشاهی (۱۳۸۹)
گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی	مأموریت آموزش و پرورش
رشد فرهنگ، آموزش و پژوهش	چشم‌انداز آموزش و پرورش
توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور	مأموریت آموزش و پرورش
گسترش فرهنگ نظریه‌پردازی	مأموریت آموزش و پرورش
ارتقای مهارت‌های شهروندی	سند ملی آموزش ۲۰۳۰
ارتقاء شایسته‌گی‌ها	مبزو و تئو (۲۰۱۵)
توسعه جنبش نرم‌افزاری و تولید علم و فن‌آوری	چشم‌انداز آموزش و پرورش
حرکت به سمت بهره‌فناوری آموزشی در سطح معیار با توجه به طیف منابع و رسانه‌های یادگیری (شبکه ملی اطلاعات و ارتباطات)	مأموریت آموزش و پرورش
گسترش و تعمیق فرهنگ مستندسازی تجربیات علمی - تربیتی	مأموریت آموزش و پرورش
ایجاد تفکر فرابخشی و کل‌نگری	مک‌گی (۲۰۱۴)
ارتقای معلمان به یک گروه بسیار مهم اجتماعی - حرفه‌یی	چشم‌انداز آموزش و پرورش
توسعه در هر سطح از طریق استفاده از هوش رقابتی	دارابی و هم‌کاران (۱۳۹۲)
آموزش با ابزارهای آماری و ساخت تیم	صبروی خسروشاهی (۱۳۸۹)
ارتقای هرچه فراتر کارآمدی، بهره‌وری و اثربخشی مدنی، دولتی و عمومی	صدرا (۱۳۹۶)
توجه به تعادل و تعالی خانواده	سند ملی آموزش (۲۰۳۰)
رسیدن به جای‌گاه رهبری منطقه‌یی و جهانی	هامل (۱۹۹۸)
ایجاد الگویی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا	مأموریت آموزش و پرورش
پرورش انسان برای اجتماعی که هنوز به‌وجود نیامده است	چشم‌انداز آموزش و پرورش
تعالی پای‌دار در تمام سطوح سازمان برای مدت طولانی	هامل و پاراهالد (۱۹۸۹)
رشد شخصیت‌های چندبعدی و پابرجاماندن در عرصه رقابت‌های بین‌المللی	والکر و آنداران (۲۰۰۰)
کسب موقعیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام	مأموریت آموزش و پرورش
نزدیک‌شدن به توسعه جهانی	صبروی خسروشاهی (۱۳۸۹)
نیل به جامعه آرمانی انسانی	دارابی و هم‌کاران (۱۳۸۹)
تمدن‌سازی نوین و متعالی اسلامی	صدرا (۱۳۹۶)

رشد ملی

آینده‌نگری

جهت تأیید پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه مورد استفاده برابر ۰/۹۴۳ می‌باشد؛ بنابراین می‌توان پذیرفت که پرسش‌نامه مورد استفاده از پایایی لازم برخوردار است. از طرفی، بررسی میزان پایایی هر یک از ابعاد پرسش‌نامه نشان می‌دهد که پرسش‌نامه مورد استفاده از نظر هر یک از ابعاد سه‌گانه نیت راه‌بردی توسعه مدارس دولتی از پایایی لازم برخوردار است. به‌طوری که ضریب آلفا کرونباخ ابعاد فرصت‌طلبی و رشد‌طلبی برابر ۰/۸۶۴ به‌دست آمده است. همچنین ضریب آلفای کرونباخ بعد آینده‌نگری برابر ۰/۸۴۸ می‌باشد.

۴-۲. ویژه‌گی‌های مشارکت‌کنندگان تحقیق

در جدول (۲) اطلاعات مربوط به خبره‌گان نمایش داده شده است.

جدول (۲): توزیع فراوانی خبره‌گان تحقیق

تعداد	اطلاعات جمعیت شناختی	معیارها
۵	زن	جنسیت
۱۵	مرد	
۵	کارشناسی ارشد	تحصیلات
۱۵	دکتری	
۵	سال ۲۵-۳۵	طبقه سنی
۸	سال ۳۵-۴۵	
۴	سال ۴۵-۵۰	
۳	بالای ۵۰ سال	
۳	کم‌تر از ۵ سال	
۱	سال ۵-۱۰	سابقه کاری
۹	سال ۱۰-۱۵	
۲	سال ۱۵-۲۰	
۵	بیش‌تر از ۲۰ سال	

۴-۳. شیوه جمع‌آوری اطلاعات

ابزار مورد استفاده برای جمع‌آوری داده‌ها، پرسش‌نامه محقق‌ساخت می‌باشد. با توجه به اهداف پژوهش، پرسش‌نامه مورد استفاده شامل چندین بخش است. در بخش نخست اطلاعات جمعیت‌شناختی نمونه مورد مطالعه و جمع‌آوری گردید. در سایر بخش‌ها نظرات متخصصان در مورد ابعاد مختلف نیت راه‌بردی توسعه مدارس دولتی، جمع‌آوری شده است.

پس از تهیه پرسش‌نامه نهایی تحقیق و حجم نمونه لازم، محقق طی برنامه‌ریزی و هم‌آهنگی صورت‌گرفته با آموزش و پرورش شهر مشهد به توزیع پرسش‌نامه‌ها اقدام کرد. بعد از مرحله تکمیل،

پرسش نامه ها جمع آوری شده، بازبینی شده و در صورت تأیید در مرحله بازبینی، اطلاعات پرسش نامه به نرم افزار وارد گردید.

۴-۴. شیوه تحلیل اطلاعات

برای تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS از دو مجموعه از روش های آماری استفاده شد: توصیفی و استنباطی. در بخش توصیفی با استفاده از شاخص های آماری (نظیر میانگین، انحراف استاندارد)، جداول توزیع فراوانی و نمودارهای مناسب به توصیف نمونه مورد مطالعه و پاسخ های داده شده به سؤالات پرسش نامه استفاده شد. در بخش استنباطی نیز به کمک آزمون فریدمن^۳ به سؤال دوم پاسخ داده شد.

۵. یافته های تحقیق

در این بخش به منظور شناسایی نیات راهبردی در توسعه مدارس دولتی، میانگین پاسخ های داده شده توسط متخصصان و خبره گان در مورد هر یک از نیات پس از جمع آوری پرسش نامه محاسبه می شود. میانگین و انحراف استاندارد پاسخ های خبره گان در مورد نیات راهبردی بعد فرصت طلبی در جدول (۳) آورده شده است. با توجه به نتایج به دست آمده، متوسط نمرات داده شده به نیات بعد فرصت طلبی از ۴/۷۰ تا ۳/۷۰ در نوسان می باشد. کمترین میانگین مربوط به نیت (مزیت رقابتی) با ۳/۷۰ و انحراف استاندارد ۱/۰۸ می باشد. بیشترین میانگین نیز مربوط به نیت گام برداشتن فراگیران در جهت استعداد خود با ۴/۷۰ و انحراف استاندارد ۰/۴۷ است.

جدول (۳): میانگین پاسخ های خبره گان در مورد نیات راهبردی توسعه مدارس دولتی از بعد فرصت طلبی

ردیف	نیت راهبردی	میانگین	انحراف استاندارد
۱	توجه به توسعه پایدار	۴/۶۰	۰/۶۰
۲	گام برداشتن فراگیران در جهت استعداد خود	۴/۷۰	۰/۴۷
۳	تولید علم و فن آوری	۴/۱۰	۰/۷۹
۴	تأمین نیروی انسانی مناسب برای جامعه	۴/۵۰	۰/۶۱
۵	برطرف کردن نیازهای مختلف شغلی در دنیای صنعتی امروز	۴/۱۵	۰/۸۱
۶	کشف و هدایت استعداد های متنوع فطری و پاسخ گویی به نیازها	۴/۴۷	۰/۶۱
۷	بازسازی ساختارها و بازآفرینی	۴/۳۰	۰/۸۰

³ Friedman Test

ردیف	نیت راهبردی	میانگین	انحراف استاندارد
۸	شکوفایی کامل نیروی‌های روانی انسان	۴/۴۰	۰/۷۵
۹	ایجاد پیوند مؤثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی، منطقه‌یی و ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی	۴/۳۵	۰/۸۱
۱۰	ایجاد ظرفیت پذیرش تفاوت‌های فردی، علایق و رغبت دانش‌آموزان	۴/۴۵	۰/۶۰
۱۱	افزایش مشارکت و اثربخشی همه‌گانی به‌ویژه خانواده در تعالی نظام تعلیم و تربیت	۴/۳۰	۰/۸۶
۱۲	انطباق با خواست‌های اجتماعی و اقتصادی	۴/۰۵	۰/۷۶
۱۳	نقطهٔ اتکالی دولت و ملت در رشد، تعالی و پیش‌رفت کشور	۴/۱۰	۰/۷۹
۱۴	تربیت مهارت‌های برتر برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی	۴/۱۵	۰/۹۳
۱۵	توانایی بالای سازگاری با محیط در فرایند توسعه	۴/۳۵	۰/۸۱
۱۶	دستیابی به‌مزیت‌های رقابتی	۳/۷۰	۱/۰۸
۱۷	گسترش ارتباط بین تعلیم و تربیت و علوم و فنون	۴/۵۰	۰/۶۱
۱۸	اشتغال و توسعهٔ مهارت‌ها	۴/۳۰	۰/۶۶
۱۹	پرورش انسان‌های متقی و کارآفرین	۴/۲۰	۰/۸۹

میانگین و انحراف استاندارد پاسخ‌های خبره‌گان در مورد نیت راهبردی بُعد رشدطلبی در جدول (۴) آورده شده است. باتوجه به نتایج به‌دست‌آمده، متوسط نمرات داده‌شده به نیت بُعد رشدطلبی از ۳/۴۵ تا ۴/۶۰ در نوسان می‌باشد. کم‌ترین میانگین مربوط به نیت گسترش فرهنگ نظریه‌پردازی با ۳/۴۵ با انحراف استاندارد ۰/۸۳ می‌باشد. بیش‌ترین میانگین نیز مربوط به نیت حرکت به سمت جوامع دانایی محور با ۴/۶۰ و انحراف استاندارد ۰/۵۰ است.

جدول (۴): میانگین پاسخ‌های خبره‌گان در مورد نیت راهبردی توسعهٔ مدارس دولتی از بُعد رشدطلبی

ردیف	نیت راهبردی	میانگین	انحراف استاندارد
۱	حرکت به سمت جوامع دانایی محور	۴/۶۰	۰/۵۰
۲	گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی	۴/۵۵	۰/۶۰
۳	رشد فرهنگ، آموزش و پژوهش	۴/۲۶	۰/۸۱
۴	توسعه و نهادینه‌کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور	۴/۳۵	۰/۵۹
۵	گسترش فرهنگ نظریه‌پردازی	۳/۴۵	۰/۸۳
۶	ارتقای مهارت‌های شهروندی	۴/۳۰	۰/۴۷
۷	ارتقای شایسته‌گی‌ها	۴/۵۵	۰/۵۱
۸	توسعهٔ جنبش نرم‌افزاری و تولید علم و فن‌آوری	۴/۳۵	۰/۶۷
۹	حرکت به سمت بهرهٔ فن‌آوری آموزشی در سطح معیار با توجه به طیف منابع و رسانه‌های یادگیری (شبکهٔ ملی اطلاعات و ارتباطات)	۳/۹۵	۰/۸۵
۱۰	گسترش و تعمیق فرهنگ مستندسازی تجربیات علمی - تربیتی	۴/۰۵	۰/۸۳
۱۱	ایجاد تفکر فرابخشی و کل‌نگری	۴/۳۰	۰/۷۳

سال و دوره سیزدهم نشراتی، پیاپی چهل و چهارم، شماره اول، بهار ۱۴۰۳ خورشیدی		۳۵
۱۲	ارتقای معلمان به یک گروه بسیار مهم اجتماعی - حرفه‌یی	۴/۴۵ تا ۰/۶۹
۱۳	توسعه در هر سطح از طریق استفاده از هوش رقابتی	۳/۸۰ تا ۰/۹۵
۱۴	آموزش با ابزارهای آماری و ساخت تیم	۴/۰۵ تا ۰/۶۰
۱۵	ارتقای هرچه فراتر کارآمدی، بهره‌وری و اثربخشی مدنی، دولتی و عمومی	۴/۲۰ تا ۰/۸۳
۱۶	توجه به تعادل و تعالی خانواده	۴/۳۵ تا ۰/۶۷

میانگین و انحراف استاندارد پاسخ‌های خبره‌گان در مورد نیات راهبردی بُعد آینده‌نگری در جدول (۵) آورده شده است. با توجه به نتایج به دست آمده، متوسط نمرات داده شده به نیات بُعد آینده‌نگری از ۳/۷۰ تا ۴/۶۰ در نوسان می‌باشد (شکل ۳). کم‌ترین میانگین مربوط به نیات، پرورش انسان برای اجتماعی که هنوز به وجود نیامده است؛ و رسیدن به جای‌گاه رهبری منطقه‌یی و جهانی هر یک با میانگین ۳/۷۰ می‌باشد. بیش‌ترین میانگین نیز مربوط به مؤلفه ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا با متوسط ۴/۶۰ و انحراف استاندارد ۰/۵۰ می‌باشد.

جدول (۵): میانگین پاسخ‌های خبره‌گان در مورد نیات راهبردی توسعه مدارس دولتی از بُعد آینده‌نگری

ردیف	نیت راهبردی	میانگین	انحراف استاندارد
۱	رسیدن به جای‌گاه رهبری منطقه‌یی و جهانی	۳/۷۰	۱/۱۳
۲	ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا	۴/۶۰	۰/۵۰
۳	پرورش انسان برای اجتماعی که هنوز به وجود نیامده است	۳/۷۰	۱/۰۳
۴	تعالی پای‌دار در تمام سطوح سازمان برای مدت طولانی	۴/۴۰	۰/۷۵
۵	رشد شخصیت‌های چندبُعدی و پا برجاسانیدن در عرصه رقابت‌های بین‌المللی	۴/۵۰	۰/۶۱
۶	کسب موقعیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام	۴/۴۰	۰/۸۲
۷	نزدیک شدن به توسعه جهانی	۴/۴۵	۰/۶۰
۸	نیل به جامعه آرمانی انسانی	۴/۴۵	۰/۶۹
۹	تمدن‌سازی نوین و متعالی اسلامی	۴/۳۵	۰/۷۵

همان‌طور که مشاهده می‌شود، پس از اجرای روش دلفی، میانگین نمرات تمام نیات راهبردی بزرگ‌تر از عدد ۳ می‌باشند؛ اما انحراف استاندارد سه نیت راهبردی بزرگ‌تر از ۱ می‌باشد، که نشان می‌دهد از بین تمام نیات راهبردی توسعه مدارس دولتی، خبره‌گان در مورد این سه نیت اجماع‌نظر نداشته و به عبارت دیگر پراکنده‌گی نظرات در مورد آن‌ها بیش‌تر از سایر نیات می‌باشد. به این ترتیب در این مرحله، سه نیت راهبردی مذکور کنار گذاشته می‌شوند. جدول (۶) را مشاهده نمایید.

جدول (۶): نیت راهبردی حذف شده براساس نظرات خبره‌گان پس از اجرای روش دلفی

ابعاد	نیت راهبردی حذف شده	میانگین پاسخ	انحراف استاندارد
فرصت‌طلبی	دستیابی به مزیت‌های رقابتی	۳/۷۰	۱/۰۸
	رسیدن به جای‌گاه رهبری منطقه‌یی و جهانی	۳/۷۰	۱/۱۳
آینده‌نگری	پرورش انسان برای اجتماعی که هنوز به‌وجود نیامده‌است	۳/۷۰	۱/۰۳

۵-۱. رتبه‌بندی نیات راهبردی توسعه مدارس دولتی

در این بخش با استفاده از آزمون فریدمن نسبت به رتبه‌بندی نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی که در بخش قبل شناسایی شدند، اقدام می‌شود.

جدول (۷) نتیجه آزمون فریدمن بر روی نیت راهبردی از بُعد فرصت‌طلبی را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، از نظر آماری اختلاف معناداری بین رتبه‌های داده‌شده توسط پاسخ‌دهندگان به نیات راهبردی مذکور وجود دارد؛ طوری که در سطح خطای ۰/۰۵ وجود اختلاف معنادار بین رتبه‌های نیت راهبردی از بُعد فرصت‌طلبی، پذیرفته می‌شود ($X^2=96.975$, Sig.<0.05).

جدول (۷): نتیجه آزمون فریدمن در بُعد فرصت‌طلبی

تعداد مشاهدات	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری
۲۰	۹۶/۹۷۵	۱۷	۰/۰۰۰

اینک به منظور رتبه‌بندی نیات راهبردی از بُعد فرصت‌طلبی، متوسط رتبه‌هایی که توسط هر یک از این ابعاد کسب شده‌است با یکدیگر مقایسه می‌شود. متوسط رتبه‌های داده‌شده به نیات راهبردی در بُعد فرصت‌طلبی در جدول (۸) آورده شده‌است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، سه نیت راهبردی که بیش‌ترین متوسط رتبه را کسب نمودند عبارت‌اند از: گام‌برداشتن در جهت استعدادها، توسعه پای‌دار و تأمین نیروی انسانی. در مقابل سه نیت راهبردی‌یی که کم‌ترین متوسط رتبه را کسب نمودند عبارت‌اند از: انطباق با خواسته‌های اجتماعی، پیش‌رفت کشور و تولید علم.

جدول (۸): متوسط رتبه‌های کسب‌شده توسط نیت راهبردی از بُعد فرصت‌طلبی

ردیف	نیت راهبردی	متوسط رتبه
۱	توجه به توسعه پای‌دار	۱۳/۵۵
۲	گام‌برداشتن فراگیران در جهت استعداد خود	۱۵/۱۸
۳	تولید علم و فن‌آوری	۶/۱۰

۴	تأمین نیروی انسانی مناسب برای جامعه	۱۲/۰۲
۵	برطرف کردن نیازهای مختلف شغلی در دنیای صنعتی امروز	۱۰/۴۲
۶	کشف و هدایت استعدادهای متنوع فطری و پاسخ‌گویی به نیازها	۱۰/۷۵
۷	بازسازی ساختارها و بازآفرینی	۸/۸۰
۸	شکوفایی کامل نیروی‌های روانی انسان	۹/۱۲
۹	ایجاد پیوند مؤثر با موضوعات و مسائل جامعه در مقیاس محلی، منطقه‌ای و ملی با حضور فعال در حیات اجتماعی	۹/۳۲
۱۰	ایجاد ظرفیت پذیرش تفاوت‌های فردی، علایق و رغبت دانش‌آموزان	۱۱/۶۸
۱۱	افزایش مشارکت و اثربخشی همه‌گانی به‌ویژه خانواده در تعالی نظام تعلیم و تربیت	۹/۹۰
۱۲	انطباق با خواست‌های اجتماعی و اقتصادی	۴/۹۰
۱۳	نقطه اتکای دولت و ملت در رشد، تعالی و پیش‌رفت کشور	۶/۱۰
۱۴	تربیت مهارت‌های برتر برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی	۸/۴۲
۱۵	توانایی بالای سازگاری با محیط در فرایند توسعه	۷/۵۸
۱۷	گسترش ارتباط بین تعلیم و تربیت و علوم و فنون	۹/۱۸
۱۸	اشتغال و توسعه مهارت‌ها	۹/۴۵
۱۹	پرورش انسان‌های متقی و کارآفرین	۸/۵۲

جدول (۹)، نتیجه آزمون فریدمن بر روی نیات راه‌بردی از بُعد رشدطلبی را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، از نظر آماری اختلاف معناداری بین رتبه‌های داده شده توسط پاسخ‌دهندگان به نیات راه‌بردی مذکور وجود دارد؛ طوری که در سطح خطای ۰/۰۵ وجود اختلاف معنادار بین رتبه‌های نیات راه‌بردی از بُعد رشدطلبی، پذیرفته می‌شود ($X^2=120.329$, Sig.<0.05).

جدول (۹): نتیجه آزمون فریدمن در بُعد رشدطلبی

تعداد مشاهدات	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری
۲۰	۱۲۰/۳۲۹	۱۵	۰/۰۰۰

اینک به منظور رتبه‌بندی نیات راه‌بردی از بُعد رشدطلبی، متوسط رتبه‌هایی که توسط هر یک از این ابعاد کسب شده‌است با یکدیگر مقایسه می‌شود. متوسط رتبه‌های داده‌شده به نیات راه‌بردی در بُعد رشدطلبی در جدول (۱۰) آورده شده‌است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، سه نیات راه‌بردی که بیش‌ترین متوسط رتبه را کسب نمودند، عبارت‌اند از: حرکت به سمت جوامع دانایی‌محور، رشد فرهنگ آموزش و پژوهش، تعمیق فرهنگ پژوهش. در مقابل، سه نیات راه‌بردی که کم‌ترین متوسط رتبه را کسب نمودند، عبارت‌اند از: استفاده از هوش رقابتی، بهره‌فناوری آموزشی و فرهنگ نظریه‌پردازی.

جدول (۱۰): متوسط رتبه‌های کسب‌شده توسط نیات راهبردی از بُعد رُشدطلبی

رتبه	نیت راهبردی	متوسط رتبه
۱	حرکت به سمت جوامع دانایی‌محور	۱۲/۲۵
۲	گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی	۱۱/۸۰
۳	رُشد فرهنگ، آموزش و پژوهش	۱۱/۹۸
۴	توسعه و نهادینه کردن عدالت آموزشی و تربیتی در مناطق مختلف کشور	۱۰/۶۲
۵	گسترش فرهنگ نظریه‌پردازی	۵/۳۵
۶	ارتقای مهارت‌های شهروندی	۵/۷۲
۷	ارتقای شایسته‌گی‌ها	۱۱/۵۵
۸	توسعه جنبش نرم‌افزاری و تولید علم و فن‌آوری	۹/۰۰
۹	حرکت به سمت بهره‌فناوری آموزشی در سطح معیار باتوجه به طیف منابع و رسانه‌های یادگیری (شبکه‌های ملی اطلاعات و ارتباطات)	۵/۱۲
۱۰	گسترش و تعمیق فرهنگ مستندسازی تجربیات علمی - تربیتی	۸/۸۲
۱۱	ایجاد تفکر فرابخشی و کل‌نگری	۸/۴۰
۱۲	ارتقای معلمان به یک گروه بسیار مهم اجتماعی - حرفه‌ای	۱۰/۱۲
۱۳	توسعه در هر سطح از طریق استفاده از هوش رقابتی	۳/۷۲
۱۴	آموزش با ابزارهای آماری و ساخت تیم	۷/۱۵
۱۵	ارتقای هرچه فراتر کارآمدی، بهره‌وری و اثربخشی مدنی، دولتی و عمومی	۶/۵۸
۱۶	توجه به تعادل و تعالی خانواده	۷/۸۰

جدول (۱۱)، نتیجه آزمون فریدمن بر روی نیات راهبردی از بُعد آینده‌نگری را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود، از نظر آماری اختلاف معناداری بین رتبه‌های داده‌شده توسط پاسخ‌دهنده‌گان به نیات راهبردی مذکور وجود دارد؛ طوری که در سطح خطای ۰/۰۵ وجود اختلاف معنادار بین رتبه‌های نیات راهبردی از بُعد آینده‌نگری، پذیرفته می‌شود ($X^2=32.111$, Sig.<0.05).

جدول (۱۱): نتیجه آزمون فریدمن در بُعد آینده‌نگری

تعداد مشاهدات	آماره آزمون	درجه آزادی	سطح معناداری
۲۰	۳۲/۱۱۱	۶	۰/۰۰۰

اینک به منظور رتبه‌بندی نیات راهبردی از بُعد آینده‌نگری، متوسط رتبه‌هایی که توسط هر یک از این ابعاد کسب شده‌است، با یکدیگر مقایسه می‌شود. متوسط رتبه‌های داده‌شده به نیات راهبردی در بُعد آینده‌نگری در جدول (۱۲) آورده شده‌است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، سه نیت راهبردی که بیش‌ترین رتبه را کسب نمودند، عبارت‌اند از: ایجاد الگوی پیش‌رفت‌گرا، نزدیک‌شدن به توسعه جهانی و تمدن‌سازی نوین. در مقابل، سه نیت راهبردی که کم‌ترین رتبه را کسب نمودند، عبارت‌اند از: رُشد شخصیت‌های چندبُعدی، نیل به جامعه آرمانی و تعالی پای‌دار.

جدول (۱۲): متوسط رتبه‌های کسب‌شده توسط نیات راه‌بردی از بُعد آینده‌نگری

ردیف	نیّت راه‌بردی	متوسط رتبه
۱	ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا	۵/۳۲
۲	تعالی پای‌دار در تمام سطوح سازمان برای مدت طولانی	۳/۶۸
۳	رُشد شخصیت‌های چندبُعدی و پابرجاماندن در عرصه رقابت‌های بین‌المللی	۲/۳۸
۴	کسب موقعیت نخست تربیتی در منطقه و جهان اسلام	۳/۸۵
۵	نزدیک‌شدن به توسعه جهانی	۴/۶۸
۶	نیل به جامعه آرمانی انسانی	۳/۴۸
۷	تمدن‌سازی نوین و متعالی اسلامی	۴/۶۲

۶. مناقشه

براساس جست‌وجوهای صورت‌گرفته در داخل ایران، پژوهش با موضوع نیّت راه‌بردی بسیار اندک بوده و به‌ویژه در بحث توسعه مدارس دولتی، پژوهشی با این موضوع انجام نیافته است؛ لذا عملاً امکان مقایسه نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش با پژوهش‌های گذشته وجود ندارد. با این حال، به برخی از پژوهش‌های نزدیک به موضوع پژوهش حاضر اشاره شده و مقایسه بین آن‌ها صورت می‌گیرد.

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد، که از بُعد آینده‌نگری، نیّت راه‌بردی، ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا دارای اولویت نخست می‌باشد. همچنین از بُعد رُشدطلبی نیّت راه‌بردی رُشد فرهنگ آموزش و پژوهش و گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی به ترتیب در اولویت‌های دوم و سوم قرار دارند. این نتایج تا حدودی با نتایج به‌دست‌آمده توسط رضایی‌راد و هم‌کاران (۱۳۹۱) در زمینه شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه مدارس هوش‌مند هم‌خوانی دارد. یافته‌های پژوهش مذکور حاکی است، که عواملی نظیر تکنولوژیکی، آموزشی و فرهنگی در توسعه مدارس هوش‌مند مؤثر می‌باشند؛ زیرا می‌توان عوامل تکنولوژیکی را متناظر با نیّت راه‌بردی ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا دانست. از طرفی عوامل آموزشی و فرهنگی به نوعی متناظر با نیّت راه‌بردی رُشد فرهنگ آموزش و پژوهش و گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی هستند.

۷. نتیجه‌گیری

بر اساس تحقیقات میدانی انجام‌شده و مطالعه ادبیات مرتبط با توسعه مدارس، برای نیّت راه‌بردی توسعه مدارس دولتی ۴۴ نیت شناسایی گردید، که در سه بُعد آینده‌نگری، رُشدطلبی و فرصت‌طلبی دسته‌بندی شدند. نظرات خبرگان در مورد هر یک از این نیات با استفاده از سؤالات پنج‌گزینه‌بی

طیف لیکرت) جمع‌آوری گردید. براساس نتایج به‌دست‌آمده از بُعد آینده‌نگری در مجموع ۹ نیت راهبردی برای توسعه مدارس دولتی شهر مشهد شناسایی گردید. پس از انجام آزمون فریدمن مشخص شد که نیات راهبردی دارای اولویت از بُعد آینده‌نگری، عبارت‌اند از: ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا، نزدیک‌شدن به توسعه جهانی و تمدن‌سازی نوین و متعالی اسلامی. از بُعد رشدطلبی در مجموع ۱۶ نیت راهبردی برای توسعه مدارس دولتی شهر مشهد شناسایی گردید. پس از انجام آزمون فریدمن مشخص شد که نیات راهبردی دارای اولویت از بُعد رشدطلبی عبارت‌اند از: حرکت به سمت جوامع دانایی‌محور، رشد فرهنگ آموزش و پژوهش و گسترش و تعمیق فرهنگ پژوهش و ارزش‌یابی. از بُعد فرصت‌طلبی در مجموع ۱۹ نیت راهبردی برای توسعه مدارس دولتی شهر مشهد شناسایی گردید. پس از انجام آزمون فریدمن مشخص شد که نیات راهبردی دارای اولویت از بُعد فرصت‌طلبی عبارت‌اند از: گام‌برداشتن فراگیران در جهت استعداد خود، توجه به توسعه پای‌دار، تأمین نیروی انسانی مناسب برای جامعه.

۸. پیش‌نیادها

بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش:

۱. نیت راهبردی دارای بالاترین اولویت از بُعد فرصت‌طلبی جهت توسعه مدارس دولتی عبارت است از: گام‌برداشتن فراگیران در جهت استعداد خود؛ لذا به معلمان آموزش و پرورش پیش‌نیاد می‌شود که در پرورش دانش‌آموزان این عقیده را در بین آنان بارور سازند که در انتخاب مسیر آینده خود به استعدادهای فردی و ذاتی خود بیش‌تر اهمیت دهند. این مسأله باتوجه به سیاست‌های جدید کلان کشور در خصوص افزایش جمعیت و بروز احتمالی بحران بی‌کاری در آینده از اهمیت ویژه‌ی برخوردار است. دانش‌آموزانی که شغل آینده خود را متناسب با استعدادهای فردی انتخاب می‌نمایند، مسلماً به‌تر از عهده مسائل و مشکلات خود برآمده و نقش مفیدتری را در جامعه ایفا می‌نمایند. این مهم زمانی جلوه می‌یابد که درمی‌یابیم نیت راهبردی، تأمین نیروی انسانی مناسب برای جامعه دارای اولویت سوم در بین نیات راهبردی از بُعد فرصت‌طلبی می‌باشد؛
۲. نیت راهبردی دارای بالاترین اولویت از بُعد رشدطلبی جهت توسعه مدارس دولتی عبارت‌است از: حرکت به سمت جوامع دانایی‌محور؛ لذا به سیاست‌گذاران کلان آموزش و پرورش کشور پیش‌نیاد می‌شود که در زمینه تنظیم کتاب‌های درسی، مطالبی را در آنها بگنجانند که دانش‌آموزان را با مفاهیم روز دنیا آشنا کرده تا زمینه‌های لازم برای رشد و توسعه کشور در دهه‌های آتی آماده گردد؛ زیرا به عقیده خبره‌گان مهم‌ترین نیت راهبردی توسعه مدارس دولتی از بُعد رشدطلبی، حرکت به

سمت جوامع دانایی محور می‌باشد و مسلماً یکی از مهم‌ترین محرک‌های این امر، مجهز نمودن دانش‌آموزان به علوم روز و افزایش آگاهی و دانش آن‌ها می‌باشد؛

۳. نیت راه‌بردی دارای بالاترین اولویت از بُعد آینده‌نگری جهت توسعه مدارس دولتی، عبارت است از: ایجاد الگوی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا؛ لذا به برنامه‌ریزان آموزشی کشور پیش‌نهاد می‌شود در انجام وظایف برنامه‌ریزی خود این مقوله را که الگوی آموزش و پرورش آینده باید در جهت پیش‌رفت باشد، افق چشم‌انداز خود را ترسیم نمایند؛ زیرا از نظر خبره‌گان آموزشی در آینده، نیت راه‌بردی ایجاد الگویی آموزش و پرورش پیش‌رفت‌گرا از اولویت بیش‌تری در توسعه مدارس دولتی برخوردار می‌باشد.

ORCID

Azam babaki rad <https://orcid.org/0000-0001-7833-2337>

Golnaz zarmehri <https://orcid.org/0009-0006-3742-0916>

سرچشمه‌ها

۱. خلیلی شورینی، سهراب؛ محضری، مهدی. (۱۳۹۳). «شناخت موانع اجرای برنامه‌های استراتژیک و اولویت‌بندی آن‌ها». ایران: مجله پژوهش‌های مدیریت راه‌بردی. شماره ۵۶، ۱۳۲ - ۱۱۱. <https://www.sid.ir/paper/513723/fa>
۲. دارابی، سلمان؛ نیستانی، محمدرضا و داود میرزایی‌فر. (۱۳۹۲). «بررسی مقایسه‌ی میزان کاربست مؤلفه‌های برنامه‌ریزی استراتژیک در توسعه پایدار آموزش و پرورش شهرهای اصفهان و کرمانشاه». ایران: مجله مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی. شماره ۴، ۱۰۱ - ۱۳۶. https://eps.journals.umz.ac.ir/article_761.html
۳. رضایی‌راد، مجتبی؛ زارعی‌زواریکی، اسماعیل و رضا یوسفی‌سعیدآباد. (۱۳۹۱). «شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه مدارس هوشمند». ایران: مجله علوم تربیتی. شماره ۱۸، ۱۲۰ - ۱۰۹. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/030218>
۴. شایان، حمیدرضا؛ خرمی فرد، مرضیه. (۱۳۹۲). «تبیین شاخص‌های عمل‌کردی در طراحی فضاهای بیرونی محیط‌های آموزشی با رویکرد توسعه مدارس اجتماعی». ایران: مجله نقش جهان. شماره ۳، ۱۲ - ۷. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1078675>
۵. شریف، سیدمصطفی؛ آقاسی، اکرم. (۱۳۸۵). «زمینه‌های تحقق برنامه‌ریزی استراتژیک در آموزش و پرورش» (مطالعه موردی استان اصفهان). ایران: مجله علوم تربیتی و روان‌شناسی. شماره ۳، ۹۰ - ۷۵. <https://ensani.ir/fa/article/218943>

۶. صبوری خسروشاهی، حبیب. (۱۳۸۹). «آموزش و پرورش در عصر جهانی شدن؛ چالش‌ها و راهبردهای مواجهه با آن». ایران: فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی. شماره ۱. ۱۵۳ - ۱۹۶. https://sspp.iranjournals.ir/?_action=article&au=2297&_au
۷. صدرا، ا. (۲۰۱۷). «الزامات فرهنگی تعالی قدرت بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران». ایران: مجله مطالعات قدرت نرم. ۶ (۱۴). ۱۵۳ - ۱۶۵. <https://ensani.ir/fa/article/367488>
۸. کردنائیج، اسداله و هم‌کاران. (۱۳۹۴). «تبیین اهداف استراتژیک تعاملی صنعت بانکداری ایران با استفاده از مفهوم اکوسیستم کسب‌وکار». ایران: مجله پژوهش‌های مدیریت در ایران. ۱۹ (۴). ۱۶۰-۱۳۹. https://mri.modares.ac.ir/article_380.html
9. Brown, R. S. (2015). Strategic Intent, Capabilities and Financial Performance: A Study of the Pharmaceutical Industry. *Journal of Management Policy and Practice*, 16(1), 18. <https://www.semanticscholar.org/paper/>
10. Ciszewska-Mlinaric, M. (2016). Foreign Market Knowledge and SME's International Performance: Moderating Effects of Strategic Intent and Time-to-Internationalization. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 4(4), 51. <https://ideas.repec.org/a/krk/eberjl/v4y2016i4p51-66.html>
11. Hamel, G. & Prahalad, C. K. (1989). Strategic intent. *Harvard Business Review*, 67(3), 63- 76. <https://hbr.org/2005/07/strategic-intent>
12. Hamel, G., & Prahalad, C. K. (1994). *Competing for the Future*. Harvard Business School Press. Boston, MA.
13. Levy, M., Powell, P., & Worrall, L. (2005). Strategic intent and e-business in SMEs: enablers and inhibitors. *Information Resources Management Journal (IRMJ)*, 18(4), 1-20. <https://www.researchgate.net/publication/32116787>
14. Mburu, S. N., & Thuo, J. K. (2015). Understanding the Concept of Strategic Intent. *International Journal for Innovation Education and Research*, 3(6). Chrome extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://www.irjes.com/Papers/vol4-issue6/G465760.pdf>
15. McGee, J. (2014). Strategic Intent, *Wiley Encyclopedia of Management*, edited by Professor Sir Cary L Cooper, John Wiley & Sons.
16. Odita, A., & Bello, A. (2015). Strategic intent and organizational performance: A study of Banks in Asaba Delta State in Nigeria. In *Information and Knowledge Management* 5, 60-71. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://core.ac.uk/download/pdf/234671947.pdf>

References

1. Brown, R. S. (2015). Strategic Intent, Capabilities and Financial Performance: A Study of the Pharmaceutical Industry. *Journal of Management Policy and Practice*, 16(1), 18. (English).
-

2. Ciszewska-Mlinaric, M. (2016). Foreign Market Knowledge and SME's International Performance: Moderating Effects of Strategic Intent and Time-to-Internationalization. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 4(4), 51. (English).
3. Darabi, S., Neyestani, M., and Mirzaeifar, D., (2013). Comparative study of the rate of using strategic planning components in sustainable development of education in Isfahan and Kermanshah, *educational planning studies*, 2(4), 101-136. (Persian)
4. Fallah tafti, s., kordnaeich, a., khodadad hosieni, h. & jamali , m.(2015). Explaining interaction strategic objectives of the Iranian banking industry using the concept of business ecosystem. *Management reaserch in iran*, 19(4),140-159. (Persian)
5. Hamel, G. & Prahalad, C. K. (1989). Strategic intent. *Harvard Business Review*, 67(3), 63- 76. (English).
6. Hamel, G., & Prahalad, C. K. (1994). *Competing for the Future*. Harvard Business School Press. *Boston, MA*.
7. Khalili-Shourini, Sohrab and Mehdhari, Mehdi (2014). Understanding the obstacles to the implementation of strategic plans and their prioritization, *Strategic Management Research*, No. 56, 111-132. (Persian)
8. Levy, M., Powell, P., & Worrall, L. (2005). Strategic intent and e-business in SMEs: enablers and inhibitors. *Information Resources Management Journal (IRMJ)*, 18(4), 1-20. (English).
9. Mburu, S. N., & Thuo, J. K. (2015). Understanding the Concept of Strategic Intent. *International Journal for Innovation Education and Research*, 3(6).
10. McGee, J. (2014). Strategic Intent, *Wiley Encyclopedia of Management*, edited by Professor Sir Cary L Cooper, John Wiley & Sons. (English).
11. Odita, A., & Bello, A. (2015). Strategic intent and organizational performance: A study of Banks in Asaba Delta State in Nigeria. In *Information and Knowledge Management* 5, 60-71. (English).
12. Rezaei-Rad, Mojtabi, Zarei-Zwarki, Ismail and Yousefi-Saeedabad, Reza (2011). "Identification and prioritization of factors on the development of smart schools", *Educational Sciences*, No. 18, 109-120. (Persian)
13. Sabouri Khosroshahi, H., (2010). Education in globalization era; challenges and strategies if comping with it, *strategic studies of public policy making*, 1(1), 153-196. (Persian)
14. Sadra, a. (2017). Cultural Requirements for the Excellence of the International Power of the Islamic Republic of Iran. *soft power*, 6(14), 153-165. (Persian)
15. Sharif, Seyed Mostafi and Agassi, Akram (2015). Fields of realization of strategic planning in education (case study of Isfahan province), *educational sciences and psychology*, number 3, 75-90. (Persian)
16. Shayan, Hamidreza and Khormi Fard, Marzieh (2012). Explanation of performance indicators in the design of the outer spaces of educational environments with the approach of developing social schools, *Naqsh Jahan*, No. 3, 7-12. (Persian).